

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Institut Escola de Lloret de Mar

DOSSIER D'ESTIU:

HISTÒRIA I CULTURA DE LES RELIGIONS

Nom i cognoms:

Curs: 1 ESO

Data:

1.- Busca en la sopa de lletres vuit paraules relacionades amb les religions prehistòriques.

A	E	D	S	R	U	M	A	M	J
H	S	O	B	E	E	P	A	D	U
Q	N	L	T	C	T	T	N	I	R
U	A	M	R	W	C	I	I	N	N
Y	M	E	I	K	M	D	M	H	E
S	A	N	T	U	A	R	I	S	S
P	X	S	U	F	I	L	S	E	O
E	C	E	S	A	V	O	T	Z	K
B	R	X	I	G	J	D	A	S	F
A	O	F	R	E	N	E	S	G	E

2.- Tria les respostes correctes de les següents preguntes.

• **Assenyala quina de les següents definicions de religió és més correcta.**

- La religió és un conjunt de ritus i mites
- La religió és un conjunt de llocs en els quals es manifesten les forces superiors o la divinitat.
- La religió és la relació establerta entre l'ésser humà i la divinitat a través del sagrat.

• **Les venus neolítiques...**

- Són unes estatuetes que representen dones amb les parts del cos relacionades amb la maternitat molt destacades i que es relacionen amb els cultes a la fertilitat.
- Són un conjunt de pintures rupestres les principals representacions de les quals són les figures femenines envoltades de bisons.
- Són representacions de dones que tenien un valor de tòtem per als grups caçadors.

• **Assenyala quina de les següents afirmacions referides a l'art rupestre no és correcta.**

- Va aparèixer en el Neolític, un cop els grups humans es van sedentitzar
- Representa majoritàriament animals, tot i que també hi apareixen la figura humana i símbols.
- Les imatges representades probablement van tenir un valor màgic, és a dir, es creia que podien afavorir alguns actes, com la caça.

• **Els cromlecs...**

- Són signes realitzats a les parets de les coves el significat dels quals encara es desconeix.
- Són construccions megalítiques, en concret galeries cobertes per un túmul de terra, que s'utilitzaven com a enterraments.
- Són monuments megalítics en forma de cercle que es creu que eren santuaris.

3.- A partir de cada llista de conceptes clau, elabora una frase que resumeixi alguna idea important d'aquesta unitat.

- nòmades / divinitats / caça / masculines:
- deessa mare / sedentaris / fertilitat / agricultors:
- cadàver / cendres / ibers / urnes / celtes / incineració:

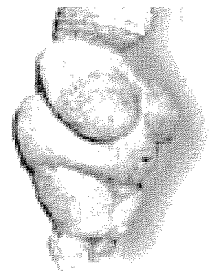
4.- Llegeix aquest text, omple el quadre que trobaràs a continuació.

Des dels orígens de l'home a la Terra, aquest ha sentit la necessitat de buscar una explicació a les qüestions referents a la vida i a la mort.

A la primera etapa de la història humana els historiadors l'han denominada Paleolític i del final d'aquesta època, al Paleolític Superior (35.000 – 10.000 a. d. p) ens han

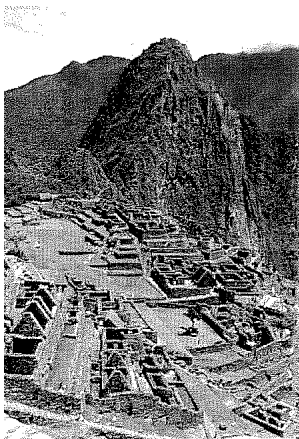
arribat manifestacions que ens fa pensar que l'home creia en éssers superiors i poderosos. Algunes d'aquestes manifestacions són pintures en parets de pedra dins les coves, com la d'Altamira a Cantàbria que, suposem, eren per demanar bona caça, o escultures femenines de petit format anomenades venus i que en el Neolític (9.000-2500 a. C.) – la segona etapa de la història de la humanitat – s'anomenen deesses mares de la fertilitat. Són exvots per

Venus de Willendorf

demanar que els productes de la terra siguin abundants.

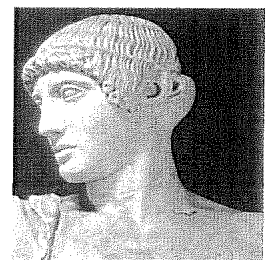
Fa 50.000 anys (al Paleolític) els homes ja feien enterraments rituals, com s'ha pogut comprovar a les tombes trobades a Shanidar (Iraq). Al Neolític (9.000 – 2.500 a. C.) feien construccions funeràries: un exemple és el dolmen

Recordes les piràmides? No són més que tombes luxoses que varem construir els faraons egipcis perquè creien a la vida d'ultratomba (2.500-2.300 a. C.). El faraó egipci era considerat el fill o representant terrenal del déu Re.

El mateix va passar molt més tard entre els Inques (anterior al S. XV) un poble que va formar un gran imperi, a l'actual Perú (als Andes). Igual que els egipcis, creien que les forces de la naturalesa eren déus i, entre ells, el més important, el Sol. Els Inques han deixat temples –com els trobats a Machu-Pichu– on feien cerimònies per honorar els seus déus. Encara que les creences inques tinguin semblances amb les egípcies, has de saber que aquests pobles mai varen tenir relació entre ells.

Moltes vegades hauràs sentit parlar de Júpiter, de Neptú o de Plutó. Són els noms dels planetes, en honor als déus romans (S. VIIIa. C. – S. V d. C.) i que varen assimilar dels grecs (S. VII a. C.-S. II a.C). Així, Júpiter, el déu més important, s'anomenava Zeus a Grècia, Neptú era Poseidó – déu del mar – i Plutó, Hades, déu dels inferns. Tant els grecs com els romans construïen escultures de gran bellesa i elegants temples per honorar als seus déus.

Cultura	Cronologia	Manifestació religiosa	Creences

MESOPÒTAMIA I EGIPTES

5.- Defineix els conceptes següents: *mite, ritu, xaman, religió, art rupestre, venus*.

6.- Completa les frases següents utilitzant les paraules del requadre.

Ànima – tombes – politeistes – astrologia – cicles – esperits – ofrenes – zigurats – faraó – sacrificis – servir – rituals – naturals – harmonia – vida millor – fantasmes – altar – Mesopotàmia – momificaven – astre.

- Els sumeris eren _____, creien que els humans van ser creats per _____ els déus i per això el seu culte consistia en _____ i _____.
- Els pobles de _____ apreciaven la vida com el bé més valuós i creien que els dels difunts passaven l'eternitat en un lloc subterrani com tristos _____, sempre assedegats.
- A més de la màgia i l'endevinació, els sumeris es van dedicar a l' _____, associant cada que coneixien a un déu.
- Els _____ eren temples en forma de torres esglaonades, a dalt de tot hi havia l' _____, que era considerat la casa de déu.
- Els egipcis creien en una _____ després de la mort i van dedicar grans esforços a assolir-la, per això el seu art funerari era de gran riquesa, construïen _____ en forma de piràmide i _____ els cadàvers, ja que l' _____ només es conservava si el cos es mantenia intacte.
- Els egipcis creien que el món es basava en la repetició dels _____ naturals.
- El _____ era el rei d'Egipte i se'l considerava un déu vivent, la seva funció era garantir l' _____ del món i assegurar, mitjançant _____, que els cicles funcionessin.

7.- Què és el judici d'Osiris? Explica el seu funcionament?

8.- Anomena els déus importants dins la religió egípcia? Explica els seus símbols, la seva representació

9.- Tria les respostes correctes.

- Segons la religió dels pobles de Mesopotàmia, els humans van ser creats...

- a) Perquè els déus, com a mostra de la seva bondat, van voler oferir-los el regal de la vida.
- b) Perquè els déus es van cansar de treballar i els van crear perquè fossin els seus servents.
- c) Per la terra, de la qual van brotar de manera espontània les primeres persones.

- La principal diferència entre les religions mesopotàmiques i egípcia consisteix en el fet que...

- a) Els egipcis creien en déus amb caps d'animals, mentre que els mesopotàmics adoraven unes divinitats amb formes humanes i ales.
- b) A Mesopotàmia creien que després de la mort es passaven a una existència trista i miserable, mentre que els egipcis creien en una vida eterna similar a la vida terrenal.
- c) Els reis de Mesopotàmia eren considerats déus vivents, mentre que els faraons egipcis només eren els summes sacerdots del culte als déus.

- El faraó governava Egipte perquè...

- a) Havia estat escollit d'entre les persones més sàvies del país pels nobles i els sacerdots.
- b) Era el guerrer més poderós d'Egipte i s'havia imposat als altres candidats en un torneig.
- c) Segons la seva religió, era l'encarnació vivent d'un dels seus déus.

- Si descrivim un temple antic com un bosc de columnes, pot ser...

- a) Un temple sumeri, perquè aquesta és l'estructura d'un zigurat.
- b) Un temple egipci, perquè aquesta és una bona descripció de la seva sala hipòstila.
- c) Un temple babilònic, perquè així es pot descriure el seu hipogeu.

10.- Segons les creences mesopotàmiques, per quina raó els déus van crear la humanitat?

- Què era un zigurat i quina era la seva funció en la cultura mesopotàmica?

11.- Explica els següents textos sagrats mesopotàmics: *Enuma Elix* i *Poema de Gilgameix*.

12.- Explica el ritual de l'enterrament dels egipcis?

13.- Què eren els faraons? Quina funció tenien aquests personatges?

14.- Explica la llegenda del cicle d'Heliòpolis. Defineix tres dels déus que apareguin en aquesta llegenda.

15.- Què eren els sacerdots? Quina funció tenien aquests personatges?

16.- Explica els següents textos sagrats egipcis: *Llibre dels morts*

GRÈCIA

17.- Relaciona les tres columnes, assignant el número corresponent a les paraules centrals.

1. Democràtica	Els herois i els justos	1. Atenes
2. Déus olímpics	Panatenees	2. Immortals
3. Déu principal	Celebracions religioses	3. Hera
4. Festivals	Polis	4. Atena
5. Judici de les ànimes	Explicacions racionals	5. Camps Elisis
6. Poesia èpica	Estança dels déus	6. Ilíada
7. Teatre grec	Antropomorfs	7. Dionís
8. Pensadors grecs	Descens als inferns	8. Fenòmens naturals
9. Temples grecs	Zeus	9. Acròpolis
10. Mite d'Orfeu	Homes	10. Eurídice

Escriu una frase amb cadascun dels grups de paraules.

18.- Tria les respostes correctes.

- Un dels trets principals de la religió olímpica grega consistia en ...

- a) L'adoració d'un panteó de diversos déus, cadascun amb unes atribucions diferenciades, i amb predomini dels déus masculins.
- b) L'adoració d'una gran deessa mare acompanyada d'un panteó de déus i deesses menors, cadascun amb uns atributs particulars.
- c) La celebració d'un conjunt de ritus d'iniciació, anomenats misteris, que ensenyaven als qui hi participaven com es podia superar, després de la mort, el judici de les ànimes.

- Una de les principals preocupacions dels artistes grecs va ser...

- a) La representació dels déus en tota la seva esplendor, oferint una gran sensació de poder.
- b) El respecte a les tradicions culturals del seu poble, fet que va limitar la seva capacitat d'innovar.
- c) La representació d'un ideal de bellesa, donant importància a l'harmonia i l'equilibri.

- Una de les principals aportacions de la civilització grega a la cultura moderna occidental ha estat...

- a) L'interès a trobar explicacions mítiques als fenòmens racionals, que ha donat lloc a la filosofia i la ciència moderna.
- b) L'interès a trobar explicacions racionals als fenòmens naturals, que ha donat lloc a la filosofia i la ciència modernes.
- c) L'interès a trobar explicacions científiques als fenòmens mítics, que ha donat lloc a la filosofia i la ciència modernes.

- Els mites clàssics van ser molt importants en la seva època. En l'actualitat...

- a) No són res més que una curiositat històrica, uns relats fantasiosos que no tenen cap vigència.
- b) Estan pràcticament oblidats, i cal investigar molt per trobar alguna cosa que s'hi refereixi.
- c) Estan vigents en la nostra cultura de moltes maneres: en el llenguatge quotidià, en l'art

19.- Fes un esquema o arbre genealògic dels déus principals grecs.

ROMA

20.- Relaciona els noms dels déus romans amb l'explicació que els correspon.

Neptú	- Deessa de la collita
Venus	- Rei dels inferns
Júpiter	- Déu del mar i dels terratrèmols; apareix portant un trident.
Juno	- Deessa del matrimoni, esposa de Júpiter
Plutó	- Deessa de la saviesa i la ciència, també de l'estratègia militar, motiu pel qual porta casc, llança i escut.
Minerva	- Deessa de la lluna, la caça i els boscos; es presenta armada amb un arc i fletxes.
Apol·lo	- Déu del Sol, de la medicina, la poesia i les arts; representa la claredat i la raó.
Diana	- Deessa de la bellesa i l'amor
Vesta	- Déu de la guerra
Mart	- Déu del cel, el llamp i el tro, era el déu principal; també protegia les cases i les llars, i rebia els sacrificis del cap de família.
Mercuri	- Déu de la forja
Ceres	- Déu de la verema i la dansa, també relacionat amb el misteri i l'irracionalitat
Vulcà	- Deessa de la llar i del foc domèstic
Bacus	- Déu del comerç i l'eloqüència, així com el que condueix les ànimes a l'inframón, se'l reconeix pels seus peus alats.

b.- Dels següents déus, feu una taula on hi hagi el nom romà i el nom grec de tots els déus anteriors.

21.- Tria les respostes correctes.

–Els antics romans adoraven els númens, que eren....

- a) La personificació de forces naturals com, per exemple, el foc.
- b) Déus d'origen grec, portats a Roma pels soldats destinats a Grècia.
- c) Divinitats orientals provinents d'Egipte o de Pèrsia.

–El panteó romà era molt semblant...

- a) Al panteó de la religió etrusca
- b) Al panteó de la religió grega
- c) Al panteó de la religió cartaginesa

–El culte imperial, més que no pas una religió, era...

- a) Una sèrie de reformes que intentaven retornar a la puresa dels cultes originals.
- b) Un vot d'aliança amb l'Estat
- c) Una oficialització dels cultes místics per tot l'imperi

–Les principals divinitats domèstiques eren...

- a) Els manes, protectors de les famílies, els penats, esperits dels avantpassats, i els lars, protectors del foc domèstic.
- b) Els Penats, protectors de les famílies, Els manes, esperits dels avantpassats, i els lars, protectors del foc domèstic.
- c) Els lars, protectors de les famílies, Els manes, esperits dels avantpassats, i els penats, protectors del foc domèstic.

–La principal diferència entre el culte domèstic i al culte públic rau en el fet que...

- a) El culte domèstic el celebraven els pontífexs a les cases, i el públic els àugurs a les basíliques.
- b) El culte domèstic el celebraven els caps de família a les cases, i el públic se celebrava als temples.
- c) El culte domèstic el celebraven els àugurs a les cases, i el públic els pontífexs als temples.

22.- Explica en què consistia el culte imperial a Roma

- Explica que són els lars, els manes i els penats.
- Anomena tres festes romanes importants i explica les ofrenes i celebracions que es realitzaven en aquestes.
- Indica quina és la relació entre la religió grega i la romana.

23.- Explica els tres tipus de calendaris que van existir a l'època romana i contesta a les següents preguntes:

- Quins eren els deu mesos del calendari romà primitiu? Justifica perquè es deien d'aquesta manera.
- Quins són els mesos que tenen nom d'antigues divinitats romanes?
- Quins són els mesos que porten noms de governants romans?

24.- Completa el següent quadre:

	Mesopotàmica	Egípcia	Grega	Romana
On va sorgir				
Quan va sorgir				
Déus i deesses principals				
Llibre sagrats				
Llocs de culte				
Llocs sagrats				
Responsables del culte				
Més enllà				
Rituals				

Explica un dels diferents mites de creació existents en cada religió estudiada.

25.- Heu de realitzar dos treballs que haguem realitzat durant el curs acadèmic 2011-2012 amb les mateixes característiques que demanava en el seu moment. Aquest exercici és un 50% de la nota del quadern d'estiu.

1r trimestre

– Divinitats mesopotàmiques

2n trimestre

- Divinitats egípcies

- **Mites herois grecs**

3r trimestre

- Divinitats romanes

PD: El treball dels mites herois grecs s'ha de realitzar obligatòriament. L'altre treball el podeu escollir entre tots els altres. Tots s'han de realitzar en una cartolina DIN-A4 (bona presentació i bona ortografia).

S'han de realitzar a mà, és a dir, els treballs han de ser escrits a mà per l'alumne per evitar còpies al peu de la lletra.

- 1. El treball dels mites: S'ha de realitzar una recerca d'un heroi grec : nom grec, nom romà, historia d'aquest heroi, família, residència I la llegenda corresponent d'aquest heroi o heroïna (Imatge de l'heroi pintat a mà).**
- 2. Treball de les divinitats: S'ha de realitzar una recerca d'una divinitat: Nom, atributs, representació, família, residència, llegenda, relacions. (Imatge de la divinitat pintat a mà).**